

Última conversa amb l'Anton

Aviat farà un any de la nostra darrera conversa amb l'Anton. L'Anton Vinyeta, de Can Farrerons, era, als meus ulls de noi, un home del Casal. D'aquell grup inoblidable de grans que va cohesionar Mn. Manel. Els recordeu? L'Enric Rodés, l'Elias Valls, l'Enric Duran, l'Isidre Barbany, el Manel Turell, en Vallcorba, la Maria Cabot, la Montserrat Bassa, la Maria Vinyeta, l'Eulàlia i la Brígida Duran, la Roser Turell, les germanes de Can Valls, les de Can Pujades... I, després d'aquests, en van anar venint d'altres i d'altres de joves i de noies, com en onades successives que no s'acabaven mai.

Es clar que la gent d'aquest grup tenia falles, possiblement moltes falles, però era un grup compacte d'amics amb un guia excepcional, no pas tant per la seva gran categoria intel·lectual sinó per la seva encarnació en el poble. Es per això que —n'estic segur— ha ajudat decisivament a modelar la personalitat de Santa Eulàlia.

* * *

Farà un any, doncs, que per darrera vegada parlàvem amb l'Anton Vinyeta... Sempre que penso en l'Anton, em ve al cap aquella imatge de l'israelita tossut de l'Evangeli, de Sant Joan: «Jesús veié Natanael que venia, i digué d'ell: Heus aquí un israelita de debò, un home sense engany».

O bé, aquell personatge extraordinari del «Perot» d'«El misteri del bosc». En Pere Joan estava acorralat, perdut, vençut i és el Perot, el carboner, qui li obre els braços: «Vine amb mi, minyó, a la muntanya, a fer foc a les carboneres i a parlar amb els estels». I en el silenci del Casal, encara em sembla sentir l'escalf entranyable dels braços del Ton!

* * *

D'això ja fa un any... Perquè el Ton va morir aviat, un dia calorós d'agost, quan cremaven els boscos dels cims de Bertí i la calor, i el fum, i el cansament es barrejaven en el seu cor i en el seu rostre.

Pel camí de can Farrerons anava a veure l'amic malalt... I no em parlà pas de la seva malaltia. L'última conversa em portà a descobrir una altra faceta de l'Anton: no el pagès enamorat del seu treball, tan dur, no l'actor còmic inimitable, no l'afecionat apassionat pel Club de futbol local, sinó l'home de poble autodidacte, que troba hores per llegir i llegir, i que ha adquirit una visió sòlida del nostre país i del món fonamentada en les obres dels historiadors de més volada; i que ha anat fent una completíssima Biblioteca, inesperada en una casa de pagès del Vallès.

Parlarem, doncs, dels corrents de la història del nostre temps, de l'amor i el seny que calen a la nostra Catalunya, dels grans fets que ja són història del nostre país. En parlarem amb apassionament, ja que ell en fou un anònim protagonista de primera línia.

La batalla de l'Ebre, sabeu? I m'ensenyava les millors històries de la guerra civil, i buscava l'epíssode que ell havia viscut, en una recerca existencial apassionada.

Sortiren de nit, en descoberta, cap a la mort... En el petit escamot de l'exèrcit republicà, l'Anton protestava i pregava... A l'Ebre es decidia la guerra... Un petit grup d'homes joves caminava l'any 1938 —sense saber per què— cap a la mort.

Llampec de foc, trets, crits... El Ton, i els companys, i el cap, abracen amb fúria la terra eixerreïda de les Serres de l'Ebre. Descoberts! L'Anton pensa en els de

casa, en la noia que, al cor del Vallès, espera... Gairebé fosos amb la terra, entre la fosca, recorda els versos apresos al Casal:

*«Au, aixecà't!
No deixis morir la planta dels teus primers amors,
no n'hi ha cap de més noble en ta vida.
Com més simple i unida una existència, millor!
Viure, d'un sol amor,
morir, d'una sola ferida».*

Diuen que no fa servei la poesia!

S'aixequen i... No, la mort tardarà en arribar... No tornarà a trucar fins ara, a l'estiu del 1979...

Ningú no ho sap aquesta nit a Santa Eulàlia que s'ha salvat el promès de la Rosa de Can Tomàs. Les cartes, les converses de després, prou ho aniran dient, amb la trista joia temorenc de la guerra no acabada. I amb la vida represa després, quan la il·lusió brunzeix entre Can Ferrerons i Can Tomàs. I fruita l'amor i el treball...

Voldria cridar-ho als joves d'avui, que somnien —que encara somnien— en bastir-se la seva llar. Voldria dir-ho a les nostres noies, que amb goig i il·lusió són capaces d'oferir tota la vida per un noi, per aquell noi que Déu posarà al seu camí.

Vint-i-una noies de Santa Eulàlia van quedar sense promès en els anys de la guerra. Sense poder protestar, sense saber per què!

Estimeu la pau! Lluitem per fer, entre tots, ambients de pau, on floreixi l'amor que Déu vol.

* * *

Ara fa un any, l'Anton, ple de vida als ulls, amb el pit panteixant, anava descobrint la seva vida, lluminosament, amb enorme clarividència.

Venien al cap les paraules de Gracián, quan al segle XVII la vida era més curta:

«Mor l'home quan hauria de començar a viure, quan és més persona, quan és ja savi i prudent, ple de saviesa i d'experiència, madur i fet, ple de perfeccions, quan és de més utilitat a casa seva i a la seva pàtria».

Tornant de Can Farrerons és ja ben fosc. L'Anton —el primer de la colla dels grans— va deixant darrera seu la claror d'aquesta vida, d'aquest món.

Es com tornar a aquella excursió, llavors que el Ton era un infant. Els pares puguen a Montserrat a peu, a oferir a la Verge el primer fruit del seu amor. El petit Ton va a coll del seu pare i, de sobte, en arribar al túnel del cremallera, la llum els deixa i la foscor va envaint-ho tot. Heus ací els interrogants de la vida, heus ací la mort: una claror que es va apagant i la fosca que ho cobreix tot.

Heus ací, també, la resposta: enllà del somni de la mort, una nova claror s'albira amb joia incontenible. El Montserrat celestial apareix, com un miracle, als ulls esbatanats del petit Ton.

* * *

Després d'aquella vesprada hi hagué temps, encara, per reprendre l'última conversa amb l'Anton. Els cotxes es creuaren a l'indret de Santa Justa. En un instant fugisser es trobaren les nostres mirades. Jo venia cap aquí, amb mil coses al cap. L'Anton se n'anava ja, enllà, a punt d'abastar l'única cosa necessària.

Marcel Galobart